

УРСУЛА ЛЕ ГУИН ОГЪРЛИЦАТА НА СЕМЛИ

Част 0 от „Хейнски цикъл (разкази)“

Превод от английски: Александър Хрусанов, 1984

chitanka.info

Как може да се направи разлика между легендата и действителността в онези светове, които са отдалечени на много години? — планети без имена, наричани от техните жители само Света, планети без история, където миналото е мит, а върналият се там изследовател открива, че постъпките му отпреди няколко години са се превърнали в божествени деяния. Глупостта затъмнява пропастта от време, през която прехвърлят мостовете нашите пътуващи със скоростта на светлината кораби, а в Мрака несигурността и несъразмерността растат като бурени.

Когато се опитваш да разкажеш какво се е случило с един човек, обикновен учен от Лигата, отишъл преди немного години в такъв безименен, полуизвестен свят, започваш да се чувствуваш като археолог сред хилядолетни руини, който ту се рови сред преплетените листа, цветя и клони, за да открие внезапно ярката геометрия на някакво колело или полиран камък, ту влиза през осветена от слънчевата светлина врата, за да се озове сред мрак и да зърне невъзможното трептене на пламък, блясъка на някакъв накит, едва видяното движение на женска ръка.

Как може да се различи действителността от легендата, една истина от друга?

През цялата история на Роканон проблясва повторно краткото видение на накита. Нека с това да започнем. И така:

Осма област на галактиката, №62: ФОМАЛХАУТ II.

Форми на живот с висок интелект. Създадена е връзка с видовете:

I вид.

А. Гдемиари (единствено число гдем): високоинтелигентни, напълно хоминоидни троглодити, високи 120–135 сантиметра, със светла кожа и тъмна коса по главата. При първия допир с тях тези пещерни жители притежаваха строго определена по нива олигархия, градско общество, изменено с частична колониална телепатия и ранна култура на стомана с технологична насоченост. Технологиата достигна индустриално развитие — ниво С — по време на мисията на Лигата през 252–254 г. През 254 г. на олигархите от общността в района Кириенса беше предаден кораб с автоматично задвижване (до и от Ню Саунт Джорджия). Статус Е — спорен.

II вид.

Лиуари (единствено число лиу): високоинтелигентни, напълно хоминоидни, средна височина 170 сантиметра; този вид притежава общество от селско-замъчен тип с кланов произход, спряла развитието си технология (бронз) и феодално героична култура. Хоризонтално социално разделение на две псевдораси: а) Олгиори — „посредници“ със светла кожа и тъмни коси; б) ангиари — „господари“, много високи с тъмна кожа и руси коси...

— Това е тя — каза Роканон, като вдигна поглед от „Кратък наръчник за интелигентните форми на живот“ и погледна много високата жена с тъмна кожа и руси коси, застанала на сред голямата зала на музея. Тя стоеше неподвижно, изправена, с корона ярка коса на главата, разглеждаше нещо в една витрина. Около нея неспокойно се навъртаха четири непривлекателни джуджета.

— Не знаех, че на Фомалхаут II освен троглодитите има и такива хора — отвърна Кето, уредникът на музея.

— И аз не знаех. Тук са вписани дори някакви „непотвърдени“ видове, с които въобще не е била установена връзка. Май е дошло времето там да се изпрати по-пълна изследователска експедиция. Е, сега поне знаем какво представлява тя.

— Иска ми се да можем да установим коя е...

Тя беше от древен род, потомка на първите крале на Ангиар и въпреки цялата ѝ бедност нейната коса блестеше с чистото трайно злато на наследствеността. Малките хора фииа се покланяха, когато минаваше покрай тях, дори когато като босоного момиченце тичаше из полето, а светлината от блестящата комета на косата ѝ осветяваше немирните ветрове на Кириена.

Беше още съвсем млада, когато Дурхал от Халан я видя, започна да я ухажва и я отведе от порутените кули и студените зали на детството ѝ в разположения си нависоко дом. В Халан на планинските склонове също нямаше уют, но поне великолепието все още се бе запазило. Прозорците нямаха стъкла, каменните подове бяха голи; през студените периоди човек можеше да се събуди и да види дългите навеи нощен сняг под всеки прозорец. Невестата на Дурхал стоеше с босите си крака върху заснежения под, заплиташе огнената си коса и се смееше на младия си съпруг в сребърното огледало, окачено в стаята им. Това огледало и сватбената рокля на майка му, общита с хиляди малки кристали, бяха цялото му богатство. Някои от по-

незначителните роднини на рода Халан все още притежаваха дрехи от брокат, мебели от позлатено дърво, сребърни амуниции за конете, ризници и обковани със сребро саби, скъпоценни камъни и бижута; невестата на Дурхал завистливо поглеждаше назад към някоя обсипана със скъпоценни камъни тиара или брошка, дори когато хората, които ги носеха, отстъпваха, за да мине — от уважение към рода ѝ и правото ѝ, придобито с омъжването.

Дурхал и съпругата му Семли седяха на четвъртото място от трона на Халан Ревел, толкова близо до владетеля на Халан, че старият човек често саморъчно наливаше вино на Семли и разговаряше за лов с племенника и наследника си Дурхал, като поглеждаше с мрачна, лишена от надежда любов към младата двойка. Надеждата трудно спохождаше ангиарите от Халан и Западните земи, откакто се бяха появили звездните властелини с техните къщи, които подскачаха върху стълбове пламъци, и с оръжия, които можеха да сричат цели хълмове. Те се бяха намесили в древните им обичаи и във войните. Макар сумата да беше малка, за ангиарите беше страхотен позор, че трябваше да им плащат данък, принос за войната на звездните властелини, която те водеха с някакви странни врагове, нейде из празните пространства между звездите в края на времето. „Това е и ваша война“ — казваха им, но вече цяло поколение ангиари живееха посрамени в безделие из тържествените си зали, гледаха как ръждясват двуострите им мечове, как синовете им израстват, без да нанесат поне един удар в сражение, как дъщерите им се омъжват за бедняци, дори за хора от долната класа, тъй като нямаха зестра, събрана в героични грабежи, с която да привлекат благороден съпруг. Лицето на властелина на Халан помрачняваше, когато наблюдаваше светлокосата двойка и чуваше смеха им, докато те пиеха горчивото вино и се забавляваха взаимно сред студената, порутена, великолепна крепост на техния род.

Лицето на Семли също възприемаше сериозно изражение, когато поглеждаше към далечния край на залата и виждаше сред насядалите по-ниско от нея, дори сред хората от смесени бракове и от низшата класа да блестят скъпоценни камъни, изпъквачи върху черните коси и бялата им кожа. Самата тя не бе донесла никаква зестра на съпруга си, нито дори една сребърна фиба. Роклята, обшита с хиляди кристалчета, бе прибрала в ракла за сватбата на дъщеря си, ако се родеше дъщеря.

Роди се, нарекоха я Халдре, и когато пухът по кафявата ѝ глава порасна, той заблестя като злато — наследство от благородни предци, единственото злато, което някога щеше да притежава...

Семли не споделяше недоволството си със своя съпруг. Въпреки цялата нежност към нея, в гордостта си Дурхал изпитваше само презрение към завистта, а тя се боеше от презрението му. Но Семли изля мъката си пред сестра му Дуроса.

— Навремето семейството ми е притежавало голямо съкровище — рече тя. — Огърлица, цялата от злато със син скъпоценен камък в средата, май сапфир?

Дуроса поклати глава, усмихна се, защото и тя не беше сигурна как се казва. Беше късно лято, както наричаха северните ангиари този период от годината с осемстотин дни; цикълът на месеците започваше отново при всяко равноденствие. На Семли този начин на лятоброене ѝ се струваше странен. Нейният род угасваше, но той беше по-древен и по-чист от расата на тези северозападни жители на блатните области, които твърде леко се смесваха с олгиорите. Тя седеше с Дуроса върху камъка на един прозорец, топлеше се на слънчевите лъчи високо в Голямата кула, където бе разположено жилището на по-възрастната жена. Овдовяла, млада, без деца, Дуроса се бе омъжила втори път за властелина на Халан — брат на баща ѝ. Тъй като и двамата встъпваха във втори брак и бяха роднини, тя не бе взела титлата владетелка на Халан, която един ден щеше да се падне на Семли; но тя седеше на трона със стария властелин и заедно с него управляваше владенията му. Дуроса беше по-възрастна от брат си Дурхал и обичаше младата му жена, възхищаваше се от яркостта на бебе Халдре.

— Била купена — продължи Семли — с всичките пари, които праждо ми Леинен взел, когато завладял южните владения — всичките пари от цяло кралство за една огърлица! О, тя щеше да затъмни всичко тук в Халан, дори и онези подобни на кристали яйца, които носи братовчедката ти Изаар. Толкова красива била, че ѝ дали име — нарекли я „Окото на морето“. Носила я прабаба ми.

— Никога ли не си я виждала? — попита лениво по-възрастната жена, като гледаше надолу към зелените склонове на планината, където продължителното лято развяваше горещите си неспокойни ветрове сред горите и по белите пътища към далечното море.

— Изчезнала, преди да се родя. Не, баща ми разправяше, че била открадната, преди звездните властелини да дойдат в нашите краища. Той не искаше да говори за нея, но имаше една стара жена, пълна с приказки, която постоянно ми разправяше, че фиите знаят къде е огърлицата.

— Ах, как ми се иска да видя фиите! — рече Дуроса. — За тях се разправя в толкова много песни и приказки; защо никога не идват в западните земи?

— Мисля, че е твърде високо за тях и прекалено студено през зимата. На тях им е необходима слънчевата топлина в южните долини.

— Те като глинените хора ли са?

— Тях никога не съм ги виждала; избягват ни, живеят по на юг. Не са ли те бели като хората от низщата класа? Фиите са светлокоси; приличат на деца, само че са по-тънки и по-умни. Все се питам къде ли е огърлицата, кой ли я е откраднал и къде я е скрил! Помисли си само, Дуроса... Ако можех да дойда в Халан, да седна до съпруга си с богатството на цяло кралство около врата и да затъмня другите жени, също както той затъмнява всички мъже!

Дуроса наведе глава над бебето, което седеше върху мъхнатата кожа между майка си и леля си и разглеждаше кафявите пръсти на краката си.

— Семли е глупава — промърмори Дуроса на бебето. — Семли, която блести като падаща звезда, Семли, чийто съпруг не обича никакво друго злато, освен златото на нейната коса...

А Семли рееше поглед над зелените летни склонове, вираше се към далечното море и мълчеше.

Но когато измина още една зима и звездните владетели отново дойдоха да съберат данъците за войната срещу края на света — като този път използваха за преводачи две джуджета от глинените хора и докараха унижението на всички агиари до границата на бунта — и мина още едно лято, и Халдре израсна в прекрасно бърбрещо дете, Семли една сутрин я заведе в облятата от слънчева светлина стая на Дуроса в кулата. Семли беше облечена със стара синя пелерина, а качулката ѝ покриваше косата.

— Моля те да се грижиш за Халдре няколко дни, Дуроса — каза спокойно тя. — Отивам на юг в Кириен.

— За да видиш баща си ли?

— За да намеря наследството си. Братовчедите ви от владението Хагрет дразнят непрекъснато Дурхал. Дори онзи Парна със смесена кръв си позволява да го измъчва, защото жена му имала сатенена покривка за леглото, и диамантена обица, и три рокли — тази чернокоса развратница! А жената на Дурхал трябвало да си кърпи сама роклята...

— Дурхал с жена си ли се гордее, или с онова, в което тя се облича?

Но Семли не можеше да бъде разубедена.

— Владетелите на Халан стават все по-бедни в собствения си дом. Аз ще донеса зестра на съпруга си, както подобава на жена с моя произход.

— Семли! Дурхал знае ли, че заминаваш?

— Ще се завърна щастлива... съобщи му го — рече младата Семли и избухна във весел смях; после се наведе, целуна дъщеря си, обърна се и преди Дуроса да проговори, изчезна като бързия вятър по осветения от слънцето каменен под.

Омъжените ангиарки никога не яздят за удоволствие, а след сватбата си Семли не бе напускала Халан; така че сега, възседнала летящия кон, тя отново се почувствува като младо момиче, също като лудата девойка, която бе препускала върху гърба на полуопитомени животни сред полетата на Кириен, продухвани от северните ветрове. Животното, което я носеше сега надолу по склоновете, беше от по-добра порода с оцветена на ивици козина, леки кости, зелени очи, притворени срещу вятъра, леки и мощни крила, които се размахваха от двете страни на Семли — откриваха и скриваха, откриваха и скриваха облаците над нея и полята далеч отдолу.

На третата сутрин тя стигна в Кириен и спря сред руините на двора. Баща ѝ беше пил цялата нощ и също като навремето, проникващата през пробития покрив сутрешна светлина го дразнеше. Когато видя дъщеря си, раздразнението му се засили.

— За какво си се върнала? — изръмжа той, а подутите му очи я погледнаха и се сведоха. Блестящата му коса от по-младите години бе помътняла и се прошарила със сиви кичури. — Да не би младият Хала да не се е оженил за теб и ти да си се домъкнала отново у дома?

— Аз съм жена на Дурхал. Дойдох да си получа зестрата, татко.

Пияният изрѣмжа отвратен; но тя толкова нежно му се засмя, че той отново я погледна и потръпна.

— Вярно ли е, татко, че фиите са откраднали огърлицата „Окото на морето“?

— Откъде да зная? Стари приказки. Тя се е загубила, преди да съм се родил, струва ми се. Да не бях се раждал въобще! Ако искаш да знаеш, попитай фиите. Върви при тях, върни се при съпруга си. Остави ме сам. В Кириен няма място за момичета, за злато и за някакви си приказки. Ето я тук цялата приказка — разрушения замък, празните зали. Всички синове на Леинен са мъртви, съкровищата им са разпилени. Върви си, момиче.

Посивял и подут като потъналите в паяжини порутени къщи, той се обърна и се запрепъва към зимника, където се скри от дневната светлина.

Семли поведе крилатия кон от Халан, напусна стария си дом, спусна се по стръмния хълм, покрай селото на хората от низшата класа, които я поздравяваха с мрачно уважение, мина през нивите и пасищата, където големи полудиви херилори с подрязани криле пасяха, и стигна до долината — зелена като изписана купа и препълнена със слънчева светлина. В дъното на долината беше разположено селището на фиите. Когато се приближи, като водеше крилатия си спътник, дребните хорица наизлязоха от колибите и се втурнаха към нея, като се смееха и викаха с тъничките си гласове.

— Привет на съпругата на Хала, владетелката на Кириен, Семли светлокосата!

Наричаха я с прекрасни имена и на нея ѝ бе приятно да ги слуша, като въобще не се засягаше от смеха им; защото те се смееха на всичко, което казваха. По същия начин и тя говореше и се смееше. Серли се извисяваше в синята си пелерина сред приветстващата я тълпа.

— Привет, хора на светлината, слънчеви същества, фии, приятели на хората!

Те я отведоха в селото и я поканиха в една от ефирните им къщи, а мъничките деца подтичваха след тях. Не можеше да се определи на колко години е възрастният фиан; те дори трудно се различаваха един от друг, когато се въртяха бързо наоколо като пеперуди около свещ. Семли не беше сигурна дали продължава да говори със същия

индивид. Но изглежда един фиан разговаряше по-продължително с нея, докато други хранеха и галеха нейния хвъркат кон, донесоха ѝ вода и купи с плодове от малките им дървета.

— Фиите не са откраднали огърлицата на господарите от Кириен! — извика малкият човек. — За какво им е на фиите злато, господарке? През лятото на нас ни стига слънчевата светлина, а през зимата — спомена за нея. Жълтите плодове в края на лятото и жълтите листа, жълтата коса на нашата господарка от Кириен; не ни трябва друго злато.

— Тогава някой от „посредниците“ я е откраднал?

Наоколо ѝ се разнесе продължителен лек смях.

— Как би се осмелил да го направи посредник? О, господарке на Кириен, никой смъртен не знае как е била открадната великолепната огърлица, нито човек, нито посредник, нито фиан, нито кой да е от седемте племена. Само мъртвите души знаят как се е загубила много, много отдавна, когато Кирели Гордият, чиято праправнучка е Семли, се е разхождал сам из пещерите край морето. Но може би ще се намери сред мразещите слънцето.

— Глинените хора?

— Седни с нас, Семли, слънчочоса, върнала се тук от севера.

Тя седна с тях да се нахрани и те останаха възхитени от нейната изящност, както и тя от тяхната благост. Но когато чува, че Семли ще отиде при глинените хора, за да намери наследството си, ако то е там, те престанаха да се смеят; и постепенно заобикалящите я фии се разотидоха. Накрая остана сама с един от тях — вероятно онзи, с когото бе разговаряла, преди да седнат на масата.

— Не отивай при глинените хора, Семли — каза той и за миг сърцето ѝ се сви. Фианът бавно прикри очи с ръка и сякаш затъмни помещението. Плодовете лежаха бели като пепел върху масата, всички кани с бистра вода бяха празни.

— В планините на далечните страни фиите и глемиарите са се разделили. Ние сме се отделили преди много време — поде дребният фиан. — Още по-рано ние сме били едно племе. Сега каквото са те, ние не сме. Каквото сме ние, те не са. Помисли, Семли, за слънчевата светлина, тревата и плодните дървета; помисли за това, че не всички пътища, които се спускат надолу, водят след това и нагоре.

— Моят път не води нито надолу, нито нагоре, любезни стопанино, а само право към наследството ми. Ще отида при него, където и да са намира, и ще си го донеса обратно.

Фианът се поклони, като се изсмя тихичко.

Извън селото тя възседна хвъркатия си кон, сбогува се с тях и се извиси сред следобедния вятър, полетя към пещерите край скалистите брегове на Кириенско море.

Опасяваше се, че ще трябва да ходи надалеч из тези пещеритунели, за да намери съществата, които търсеше, защото се разправяше, че глинените хора никога не излизат от пещерите си на слънчева светлина, че се боят дори от голямата звезда и луните. Пътуването беше продължително; веднъж се спусна на земята и остави коня си да потърси дървесни плъхове, а тя хапна малко от хляба, който носеше в дисагите. Хлябът се беше вече втвърдил и изсъхнал, имаше вкус на кожа, но бе запазил лекия си аромат и докато го ядеше, сама на поляната сред южната гора, за миг тя чу спокоен глас и видя лицето на Дурхал, обърнато към нея в светлината от свещите в Халан. Известна време постоя замечтана за суровото и жизнено младежко лице, мислеше си какво ще му каже, когато са върне у дома с кралското богатство на шията. „Исках да донеса подарък, достоен за моя съпруг...“ После продължи, но когато стигна брега, слънцето бе залязло, а след него бързаше и голямата звезда. От запад се бе надигнал зъл вятър, той духаше на силни пориви и крилатият ѝ кон се бореше с него. Тя му позволи да се спусне върху пясъка. Той веднага прибра крила, подви леките си крака и захриптя. Семли загърна поплътно пелерината и погали коня; той вирна уши и замърка като котка. Топлата козина приласка ръката ѝ, но погледът ѝ срещаше само сивите скали, парцаливите облаци по сивото небе, сивото море и тъмния пясък. Тогава по пясъка притича ниско тъмно същество; последва го второ, цяла група — тичаха, приклякваха и спираха.

Семли го повика. Макар преди да се правеха, че не я виждат, сега веднага я наобиколиха. Държаха се на разстояние от крилатия кон. Той бе замлъкнал и козината му под ръката на Семли настръхна. Семли хвана здраво юздата, доволна от закрилата. Само се опасяваше да не би животното да прояви свирепостта си. Странните същества я наблюдаваха мълчаливо, застанали наоколо с босите си крака върху пясъка. Не можеше да има съмнение — бяха на една височина с фиите,

приличаха им като техни сенки, негатив на смеещите се хора. Голи, тантурести, с прави коси и сивкавобяла кожа, която лъщеше като влажна; очите им бяха като парченца скала.

— Вие ли сте глинените хора?

— Гдемиари сме ние, хората на господарите на нощта.

Гласът се оказа неочаквано силен, нисък и прозвуча надутото сред соления вятър; но също като при фиите Семли не разбра кой точно ѝ бе отговорил.

— Привет, господари на нощта. Аз съм Семли от Кириен, жена на Дурхал от Халан. Дойдох при вас да търся наследството си, огърлицата, наречена „Морско око“, загубена много, много отдавна.

— Защо я търсиш тук, Ангиа? Тук има само пясък, сол и мрак.

— Защото загубените неща често попадат в дълбочините — отвърна Семли, готова да премери съобразителността си с тях. — И златото, извадено от земята, се стреми отново да се върне в нея. А се говори също, че понякога успявало да се върне при онзи, който го е изкопал. — Последните ѝ думи бяха чисто предположение, но те попаднаха в целта.

— Вярно е, че сме чували за огърлицата „Морско око“. Много, много отдавна тя е била изработена в нашите пещери и продадена на ангиарите. А синият камък е взет от клейфилдите, наши роднини, които живеят по на изток. Но това са легенди, Ангиа.

— Мога ли да ги чуя в местата, където ги разправят?

Приклекналите същества помълчаха, сякаш изпитваха съмнения. Голямата звезда залезе, пясъкът потъмня, а сивият вятър продължаваше да духа. Шумът на морето ту се усилваше, ту отслабваше. Дебелият глас заговори отново.

— Да, господарке от Ангиар. Можеш да влезеш в дълбоките зали. Ела с нас. — Тонът на гласа се бе променил, сякаш я примамяваше.

Но Семли не го разбра. Тя последва глинените хора по пясъка, като водеше за юздата летящия кон със заострени копита.

Пред отвора на пещерата — беззъба раззината уста, от която се излъчваше вмирисана топлина, един от глинените хора каза:

— Хвъркатият не може да влезе.

— Може — възрази Семли.

— Не — настояха глинените.

— Ще влезе. Няма да го оставя навън. Не е мой и не мога да го оставя. Докато го държа за юздата, няма да ви стори нищо.

— Не — настояха дълбоки гласове, но се намесиха и други.

— Както искаш — и след кратко колебание влязоха в пещерата. Отворът сякаш се затвори след тях, толкова тъмно стана под земята. Вървяха в редица по един и Семли беше накрая.

Мракът в тунела се поразсея и стигнаха до кълбо слаб бял пламък, което висеше от тавана. По-нататък имаше друго кълбо, надалеч се забелязваше още едно; между тях от скалите надвисваха дълги черни гъсеници. Когато навлязоха по-надълбоко, светлинните кълба зачестиха и тунелът се освети с ярка студена светлина.

Водачите на Семли спряха пред разклонение на три тунела, всичките затворени с врати, които приличаха на железни.

— Ще почакаме, Ангиа — казаха ѝ и осем от тях останаха с нея, докато трима отключиха една от вратите и минаха през нея. Тя се затвори шумно зад тях.

Дъщерята на ангиарите стоеше изправена и неподвижна сред бялата светлина на лампите; конят ѝ приклепна край нея, размахваше опашка, а свитите му крила потрепваха от съдържания инстинкт да полети. В тунела зад Семли осемте глинени клечаха и си шепнеха с дълбоките си гласове на собствения си език.

Средната врата се разтвори шумно.

— Пуснете Ангиа да влезе в царството на нощта! — викна един нов глас, гръмовит и наперен. На вратата бе застанал глинен човек с дреха върху дебелилото си тяло и я канеше с жест. — Влез и виж чудесата на нашата страна, ръкотворни чудеса, дело на господарите на нощта!

В мълчание Семли подръпна юздата на коня, наведе глава и последва глинения човек през ниската врата, направена за ниски хора. Пред нея изникна още един ярко осветен тунел, влажните му стени блестяха на бялата светлина, но вместо пътека на пода му имаше две железни релси, които се простираха докъдето стигаше погледът ѝ. Върху релсите стоеше някакъв вагон с метални колела. Подчинявайки се на жестовете на своите водачи, без да се поколебае и без следа от изненада върху лицето, Семли се качи на вагончето и накара коня да приклепне до нея. Глиненият човек също се качи и седна пред нея, зае се да върти разни лостове и колела.

Раздаде се силен стържещ шум от търкане на метал в метал и стените на тунела полетяха покрай тях. Те преминаваха все по-бързо, докато огнените кълба по тавана се сляха в непрекъсната ивица, а вмирисаният въздух се превърна във вятър, който свали качулката от косата ѝ.

Вагончето спря. Семли последва своя водач нагоре по базалтови стъпала, които ги изведоха в малко помещение, а оттам в огромна зала, изкопана от древни води или от глинени хора; мракът в нея, не видял никога слънчева светлина, се разпръскваше от студения блясък на кълбата. В заградени с решетки ниши по стените гигантски перки се въртяха и подменяха застоялия въздух. Огромното затворено пространство ечеше от високите гласове на глинени хора, от бръмченето, стърженето и вибрациите на въртящите се перки и колела, от неколккратно отразяващото се ехо. Тук всички глинени хора носеха дрехи, подобни на облеклото на звездните властелини — разделени на крачоли панталони, меки боти и туники с качулки; само малкото жени които се виждаха, бързаци раболепно нанякъде, бяха голи. Много от мъжете бяха войници, които носеха оръжия, наподобяващи ужасните огнехвъргачки на звездните властелини, но дори Семли успя да установи, че те са само обикновени железни тояги. Тя виждаше, без да гледа. Вървеше, накъдето я водят, и не обръщаше глава нито наляво, нито надясно. Когато стигна пред група глинени хора, които носеха тънки железни кръгове в косите си, водачът ѝ спря, поклони се и извика:

— Владетелите на Гдемиар!

Те бяха седем и всичките я изгледаха с такова нагло изражение на подпухналите им сиви лица, че тя изпита желание да се изсмее.

— Идвам сред вас да търся загубеното съкровище на моя род, о, владетели на нощното царство — обърна се тя тържествено към тях. — Търся спечеленото от Леинен, „Морското око“. — Гласът ѝ едва се чуваше сред бумтежа в огромното подземие.

— Така ни осведомиха нашите пратеници, лейди Семли.

Този път успя да разбере кой говори. Той беше по-нисък от другите, едва достигаше до гърдите на Семли, лицето му беше бяло с жестоко изражение.

— Онова, което търсиш, не е при нас.

— Но някога е било, така разправят.

— Там, където свети слънцето, се разправят много неща.

— А думите се разнасят от ветровете, там, където духат ветрове. Не питам как сме загубили огърлицата и как тя е попаднала отново при вас, хората, които са я изработили. Това са древни легенди и стари сметки. Сега аз само искам да я намеря. Огърлицата не е при вас, но може би знаете къде се намира.

— Не е тук.

— Тогава е някъде другаде.

— Тя е там, където ти не можеш да стигнеш. Никога, освен ако ние не ти помогнем.

— Тогава помогнете ми. Моля ви като ваш гост.

— Казано е: „Ангиарът взима, фиът дава, а гдемиарът дава и взима“. Ако ти помогнем, какво ще ни дадеш?

— Благодарностите ми, господарю.

Тя стоеше висока и светла сред тях и се усмихваше. Те я гледаха с мрачно учудване.

— Слушай, Ангиа, ти искаш от нас голяма услуга. Сама не знаеш колко голяма. Не можеш да разбереш. Произхождаш от раса, която се интересува само от язденето във въздуха, отглеждането на хранителни растения и бой с мечове. Но кой изработва блестящите ви мечове от яка стомана? Ние, гдемиарите! Вашите владетели идват тук при нас в глинените пещери, купуват си мечове и си отиват, без нищо да разгледат, без нищо да разберат. Но ти сега си тук, можеш да разгледаш, да видиш някои от нашите безбройни чудеса: светлините, които светят вечно, вагонът, който върви сам, машините, които правят нашите дрехи, готвят храната ни, опресняват въздуха и ни обслужват. Знай, че всички тези неща не можеш да разбереш. И знай още — ние, гдемиарите, сме приятели на онези, които наричаш звездни властелини. Ние ходихме с тях в Халан, в Реохан, в Хул-Орен, във всичките ви замъци, за да им помагаме да разговорят с вас. Владетелите, на които вие, гордите ангиари, плащате данъци, са наши приятели. Те ни правят услуги, както и ние на тях. Тогава какво значение имат за нас твоите благодарности?

— Сами трябва да си отговорите на този въпрос — каза Семли, — а не аз. Аз зададох моя въпрос. Отговори ми, владетелю.

Известно време седмината се съветваха на глас и мълчаливо. Поглеждаха я и отклоняваха погледи, шепнеха си и замлъкваха.

Наоколо им се насъбра тълпа, приближаваха се един след друг, докато Семли бе заобиколена от стотици черни глави, а подът на голямата ечаща пещера също бе зает от хора — оставиха празен само един малък кръг около нея. Летящият ѝ кон трепереше от страх и възбуда, които твърде дълго бе потискал, очите му се бяха разширили и избледнели, също като очите на животно, принудено да лети през нощта. Тя погали топлата козина по главата му и промърмори:

— Спокойно, храбрецо мой, умният ми, владетелю на ветровете...

— Ангиа, ще те отведем в мястото, където се намира съкровището — обърна се отново към нея глиненият човек с бяло лице и желязна корона. — Не можем да сторим нищо повече. Трябва да дойдеш с нас до онова място и да си поискаш огърлицата от онези, които я пазят. Хвъркатия не може да дойде с теб. Ще трябва да ни придружиш сама.

— Колко дълго ще е пътуването, владетелю?

— Много дълго пътуване, уважаема. Но ще трае само една дълга нощ — отвърна той, като разтегли силно устни.

— Благодаря ви за любезността. Ще се положат ли добри грижи за коня ми през тази дълга нощ? Той не трябва да пострада.

— Животното ще спи, докато се върнеш. Когато го видиш отново, ще си яхала много по-голям летящ кон. Няма ли да попиташ къде ще те отведем?

— Можем ли скоро да тръгнем? Не искам дълго време да се отлъчвам от дома си.

— Да. Скоро. — Той се взря в лицето ѝ и отново сивите му устни се разтегнаха.

Семли не би могла да разправи всичко онова, което стана през следващите часове — припряност, шум, бъркотия и много странни неща. Докато държеше главата на коня си, един от глинениите заби дълга игла в хълбока му. Тя едва не извика, но животното само потръпна и почти веднага след това заспа. Група човечета събраха кураж, за да докоснат топлата му козина и го отнесоха. По-късно тя трябваше да гледа как забиват игла и в нейната ръка — помисли, че може би искат да подложат на изпитание храбростта ѝ, защото тя не заспа, макар и да не беше много сигурна в това. Пътуваха във вагона по релси, минаваха през железни врати и през стотици пещери; веднъж

вагонът премина през пещера, която се простираше надалеч от двете страни на релсите, и цялото пространство бе изпълнено с безбройни стада херлиори. Тя чуваше мученето им и зърваше животните в светлините на вагона. На по-силната светлина от кълбата видя отблизо, че всичките са без крила и слепи. Тогава затвори очи. Но трябваше да минат през още много тунели, още пещери, да видят още отпуснати безформени сиви тела, ожесточени лица и да чуят кънтящи гласове, докато накрая я изведоха под открито небе. Беше нощ. Семли вдигна радостно глава към звездите и единствената луна, която светеше — малката Хелики. Но глинени хора все още бяха с нея и сега я накараха да влезе в друг вид вагон или някаква странна пещера. Беше малка, пълна с мигащи светлинки, много тясна и светла след големите влажни пещери и звездната светлина на нощта. Забодоха още една игла в ръката ѝ и ѝ казаха, че трябва да я вържат към едно кресло — да пристегнат главата, краката и ръцете ѝ.

— Не позволявам — заяви Семли.

Но видя, че четиримата глинени, които щяха да я придружават, се оставиха да ги вържат и тя се подчини. Другите напуснаха. Раздаде се оглушителен рев и последва продължителна тишина; притисна я огромна тежест, която не виждаше. После не остана никаква тежест, никакъв звук, нищо.

— Умряла ли съм? — попита Семли.

— О, не, уважаема — обади се някакъв глас, който не ѝ хареса.

Тя отвори очи, видя бялото лице, наведено над нея, разтворените широки устни, очите като скали. Коланите бяха паднали от нея и тя скочи. Нямаше тегло, нито тяло; изпитваше ужас във въздуха.

— Няма нищо да ти сторим — каза глухият глас. — Само ни позволи да те докоснем. Бихме искали да докоснем косата ти. Позволи ни да докоснем косата ти...

Кръглият вагон, в който се намираха, потрепера. През единствения му прозорец се виждаше само мрак или беше мъгла, или нямаше нищо? Бяха казали „само една дълга нощ“. Много дълга. Тя застана неподвижно и изтърпя тежките им сиви ръце да докоснат косата ѝ. По-късно те докосваха ръцете, краката и веднъж шията ѝ; тогава тя стисна зъби и се изправи, а те се отдръпнаха.

— Нищо не сме ти сторили, уважаема.

Тя поклати глава.

Когато ѝ наредиха, тя отново се отпусна в креслото, което я пристегна; а когато през прозореца нахлу златиста светлина, Семли щеше да се разплаче, ако не бе припаднала.

— Е — рече Роканон, — сега поне знаем какво представлява.

— Иска ми се да разбере и коя е — измърмори уредникът на музея.

— Тя иска от нас нещо, което е тук, май така казаха троглодитите?

— Не ги наричай троглодити — укори го Роканон; в качеството си на специалист по висшите интелегентни форми на живот той трябваше да се противопоставя на подобни термини. — Вярно, че не са красиви, но имат статус А на съюзници... Питам се защо Комисията ги е избрала точно тях, за да ги развива? И то преди въобще да се установи контакт с жителите на Хилф? Обзалагам се, че изследването е извършено от обитатели на Кентавър — те винаги са обичали нощните хора, пещерните същества. На тяхно място аз сигурно щях да препоръчам вида II.

— Троглодитите май изпитват страхопочитание към нея.

— Не ти ли вдъхва подобно чувство и на теб?

Кето отново погледна високата жена, после се изчерви и изсмя.

— Да, в известно отношение. През осемнадесетте години тук на Ню Саут Джорджиа никога не съм виждал толкова красива чуждоземка. Всъщност никъде не съм виждал толкова красива жена. Тя прилича на богиня. — Червенината достигна до върха на плешивото му теме, защото Кето беше скромнен уредник на музей и не беше силен в хиперболите. Но Роканон кимна сериозно в знак на съгласие.

— Бих искал да поговорим с нея без тия трог... гдемиари като преводачи. Но няма как.

Роканон се приближи към посетителката и когато тя обърна великолепното си лице към него, направи дълбок поклон, приклепна с едното си коляно на пода, сведе глава и затвори очи. Той наричаше тази поза „междукултурен поклон за всякакви цели“ и я заемаше много елегантно. Когато се изправи, красивата жена се засмя и заговори.

— Тя казва, привет, владетелю на звездите — изръмжа един от трътлестите ѝ придружители на развален галактичен език.

— Привет, лейди от Ангиар — отвърна Роканон. — С какво можем ние, скромните работници от музея, да бъдем полезни на дамата?

Сред ръмженето на троглодитите нейният глас прозвуча като полъх на сребърен вятър.

— Тя казва, моля да ѝ дадете нейната огърлица, която е била съкровището на нейните далечни предци преди много, много време.

— Каква огърлица? — попита той.

Тя го разбра и посочи към централния накит във витрината пред тях — великолепно бижу, верига от жълто злато, масивна, но много фино изработена с един блестящосин сапфир. Роканон повдигна вежди, а Кето промърмори край рамото му.

— Има добър вкус. Това е огърлицата „Фомалхаут“ — прекрасно произведение.

Семли се усмихна на двамата мъже и отново им заговори над главите на троглодитите.

— Тя казва, о, владетели на звездите, по-младият и по-възрастният от къщата на съкровищата, че това съкровище е нейно. Било е много, много отдавна. Благодаря ви.

— Как сме я получили, Кето?

— Почакай да погледна в каталога. Ето, тук. Донесли са я тези трогло... джуджета, или каквито и да са... гдемиарите. Пише, че те са пристрастени към търговията; трябвало е да им продадем кораба, с който са дошли — тип АД-4. С нея са изплатили част от стойността му. Огърлицата е тяхна изработка.

— Обзалагам се, че откакто се заеха с индустриално производство, не могат да правят такива неща.

— Но те сякаш смятат, че бижутото не е нито тяхно, нито наше, а принадлежи на нея. Изглежда, това е важно, Роканон, защото в противен случай не биха губили толкова време с нея. Помисли само каква трябва да е пропастта във времето между Фомалхаут и тук.

— Несъмнено, поне няколко години — отвърна Роканон, който бе свикнал с подобни скокове. — Не е много далеч. Не мога да направя достатъчно точно предположение въз основа на данните, с които разполагаме. Явно тези интелигентни видове не са били достатъчно изучени. Може би джуджетата просто ѝ правят услуга. Възможно е от този проклет сапфир да зависи дали ще избухне война между видовете

на планетата. Вероятно нейното желание е задължение за тях, защото, изглежда, се смятат за по-низши от нея. Или пък е възможно тя да е тяхна пленничка. Как да разберем?... Можеш ли да ѝ дадеш огърлицата, Кето?

— Да. Всички екзотични вещи по принцип се водят като дадени временно на заем, а не като наша собственост, защото от време на време се получават подобни недоразумения. Ние почти никога не спорим. Мирът преди всичко, докато не избухне война...

— Тогава бих посъветвал да ѝ я дадеш.

— Ще бъде чест за мен — усмихна се Кето. Той отключи витрината, взе великолепната златна верига и поради стеснителността си се обърна към Роканон. — Ти ѝ я предай.

Така че синият камък най-напред за миг легна в ръката на Роканон. Мислите му не бяха обзети от него; той веднага се обърна към красивата чужденка с пламналото злато в ръката. Тя не понечи да вземе огърлицата с ръце, а наведе глава и той я постави около шията ѝ. Накитът легна като пламък върху златисто-кафявата ѝ кожа. Погледът на Семли блесна от гордост, възхищение и благодарност. Роканон стоеше мълчалив, а дребният уредник измърмори на собствения си език:

— Вземете я, вземете я.

Тя склони глава към него и Роканон. После се обърна и кимна на тантурестите си придружители... или поробители? — загърна се в синята си пелерина, отправи се към изхода и изчезна. Кето и Роканон продължаваха да гледат след нея.

— Имам чувството... — поде Роканон.

— Е? — попита Кето прегракнало след известно време.

— Понякога имам чувството, че аз... когато се срещаме с тези хора от непознати светове, за които знаем толкова малко... понякога се чувствавам сякаш... съм попаднал в някаква легенда или трагичен мит, който не разбирам...

— Да — съгласи се уредникът, като се прокашля. — Питам се... питам се как ли се казва.

Семли Красивата, Семли Златната, Семли Огърлицата. Глинените хора се бяха подчинили на волята ѝ, изпълниха желанието ѝ и владетелите на звездите в онова ужасно място, където я бяха отвели

глинените — градът в края на нощта. Те ѝ се бяха поклонили и с удоволствие ѝ бяха дали нейното съкровище.

Но тя все още не можеше да се отърси от чувството, което изпитваше в пещерите с надвисналите над главата ѝ скали, където не можеше да разбере кой говори и кой какво прави, където кънтяха гласове и към нея посягаха сиви ръце... Стига толкова. Семли си бе платила за огърлицата и сега тя беше нейна. Цената бе платена, миналото си е минало.

Нейният летящ кон се бе измъкнал от някакво малко помещение, очите му бяха замъглени, а козината покрита със скреж и когато напуснаха пещерите, той отначало не пожела да полети. Сега сякаш се бе оправил, летеше по лекия попътен вятър през синьото небе към Халан.

— Бързай, бързай — поощряваше го тя. Засмя се, тъй като вятърът продуха от съзнанието ѝ целия мрак. — Искам по-скоро да видя Дурхал...

Летяха бързо и стигнаха в Халан на смрачаване през втория ден. Пещерите на глинените хора вече ѝ се струваха миналогодишен кошмар. Вихрогонът полетя над хилядата стъпала към Халан и над урвите, където гората потъваше на хиляда метра. Сред златната светлина на залеза тя слезе от коня и изкачи последните няколко стъпала между неподвижните статуи на герои и двамата пазачи на портата, които ѝ се поклониха, като се взираха в красивия пламтящ накит около шията ѝ.

В първата зала тя спря едно красиво момиче, което много приличаше на Дурхал — явно беше негова роднина, макар че Семли не можеше да си спомни как се казва.

— Познаваш ли ме, девойко? Аз съм Семли, жената на Дурхал. Моля те, отиди и съобщи на уважаемата Дуроса, че съм се върнала.

Защото се боеше да влезе и може би веднага да срещне Дурхал, и то сама; нуждаеше се от подкрепата на Дуроса.

Момичето я гледаше със странно изражение на лицето. Но промърмори:

— Да, госпожо — и хукна към кулата.

Семли остана да чака в позлатената порутена зала. Никой не мина през нея. Къде бяха всички, дали не са в банкетната зала? Тишината я потискаше. След една минута Семли тръгна към

стълбището на кулата. Но през каменния под към нея се отпрати една стара жена, която протягаше ръце и плачеше.

— О, Семли, Семли!

Тя никога не бе виждала сивокосата жена и се отдръпна.

— Но коя сте вие?

— Аз съм Дуроса, Семли.

Тя остана мълчалива и неподвижна през цялото време, докато Дуроса я прегръщаше, плачеше и питаше дали е вярно, че глинените хора са я заловили в плен и през всичките тези години са я държали омагьосана, или това е било дело на фиите с техните странни способности? После Дуроса се отдръпна и престана да плаче.

— Ти си все още млада, Семли. Млада като в деня, когато ни напусна. А на шията си носиш огърлицата...

— Донесох подарък за съпруга си Дурхал. Къде е той?

— Дурхал е мъртъв.

Семли остана неподвижна.

— Твоят съпруг и мой брат Дурхал, владетелят на Халан, бе убит преди седем години в сражение. Ти отсъства девет години. Владетелите на звездите вече не идват. Избухна война между нас и ангиарите от Лог и Хул-Орен. Едно копие прониза Дурхал в боя, защото той имаше малко броня за тялото си и никаква за душата. Погребан е в полята над Орен Марш.

— Ще отида при него — каза Семли и хвана с ръце златната верига, която тежеше на врата ѝ. — Ще му дам моя подарък.

— Почакай, Семли! Дъщерята на Дурхал, твоята дъщеря, виж я, Халдре Красивата!

Беше момичето, което заговори и изпрати при Дуроса, момиче на около деветнадесет години, с тъмносините очи на Дурхал. Тя стоеше до Дуроса, гледаше с немигащи очи жената Семли, която ѝ беше майка и на една възраст с нея. Годиците, златната коса и красотата им бяха еднакви. Само Семли беше малко по-висока и носеше синия камък на гърдите си.

— Вземи я, вземи я. За Дурхал и за Халдре я донесох от края на дългата нощ! — извика Семли високо, като въртеше и навеждаше глава, за да свали тежката верига. Изпусна огърлицата на камъните и тя иззвънтя студено. — Вземи я, Халдре! — викна тя отново, разплака

се и избяга от Халан, претича по моста, хукна надолу по широките стъпала и като подгонено диво животно изчезна в гората.

Публикувано в списание „Наука и техника“, броеве 50,51,52/1984

г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.